
WARTOŚĆ DEKORACYJNA, UŻYTKOWA I PRZYDATNOŚĆ DO NASADZEŃ MIEJSKICH ODMIAN JABŁONI OZDOBNYCH

Evaluation of the decorative and consumption values of crabapple cultivars and their usefulness for urban development

Adam Marosz

Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa im. Szczepana Pieniążka
ul. Pomologiczna 18, 96-100 Skierniewice
e-mail: Adam.Marosz@insad.pl

ABSTRACT

Crabapples are well known ornamental trees. The magnificent flowering and abundant, colorful fruiting are the main features that have made these trees so popular with the public. From over 900 species, hybrids and cultivars known throughout the world it is very difficult to make the right choice and find the proper tree for a given public area, private garden, or street planting. Although hundreds of crabapples have been named, not many of them have been described and marketed. The majority still remain unknown and unavailable in Poland. In this article, based on the available literature and author's own observations, an evaluation of the decorative value of 176 cultivars of crabapple is presented. Three of them scored in this research excellent marks of 15 points, which means that these trees are suitable for any landscaping needs. Three cultivars were evaluated at the lowest level of 7 points or less, and their propagation and cultivation should be discontinued mostly because of their high susceptibility to scab. Although flowering crabapples need very little care, they have one serious problem – leaf diseases, with the main and often noted apple scab. This is the main reason why so many of the crabapples in the presented evaluation which scored 7-9 points should be planted only in botanical and dendrological collections to maintain gene diversity and/or for further hybridization programs.

Key word: *Malus* sp. crabapples, ornamental trees

WSTĘP I CEL

Jabłonie ozdobne są drzewami dobrze znanymi i cenionymi w uprawie. W większości artykułów i monografii podkreśla się ich wspaniałe

kwitnienie (Bugala i Straus 1980; Lombarts 1984; Fiala 1994; de Jong 1996), mimo iż przeciętny czas kwitnienia nie jest długi. Przy sprzyjającej pogodzie wynosi około 10 dni (Marosz 2001), jak podaje Fiala (1994) dłuższym okresem kwitnienia, sięgającym 12 dni, charakteryzują się odmiany o kwiatach półpełnych lub pełnych. Obfitość kwitnienia jabłoni ozdobnych jest cechą szczególną, praktycznie co roku niezmienną i w większości przypadków niezależną od odmiany. Drugim okresem, kiedy jabłonie przyciągają uwagę w terenach zieleni jest wczesna jesień, kiedy owoce są dojrzałe i wybarwione. Cecha owocowania w przeciwieństwie do kwitnienia jest bardziej zmienna (Marosz 1999). Pomiędzy wiosennym kwitnieniem a jesiennym owocowaniem, drzewa są również dekoracyjne, jeśli mają zdrowe liście. Powodem przedwczesnego masowego opadania liści jest duża podatność wielu odmian na parcha jabłoni (Smith 1983; Smith i Treaster 1985 1987; Goszczyński 1998; Draper i in. 2004). Wiele nowych odmian uzyskiwanych w latach 1950-1990 wyróżnia się jednak dużą odpornością na tę chorobę, nierzadko tak wysoką, że nie są wymagane żadne zabiegi chemiczne w celu zwalczania parcha (Fiala 1994). Te odmiany należy więc szerzej promować do nasadzeń w terenach miejskich.

Celem niniejszej pracy, przygotowanej na podstawie własnych obserwacji oraz dostępnej literatury z zakresu jabłoni ozdobnych, jest przedstawienie wartości dekoracyjnych i użytkowych najpopularniejszych odmian znanych w uprawie.

MATERIAŁ I METODY

Ocenę wartości dekoracyjnych poszczególnych odmian przeprowadzono na podstawie własnych obserwacji drzew w krajowych i zagranicznych kolekcjach, prowadzonych w latach 2000-2007. Kolekcje krajowe: Arboretum w Kórniku, Arboretum w Rogowie, Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach, Ogród Botaniczny UW w Warszawie, Ogród Botaniczny UJ w Krakowie, kolekcje krajowych szkółek produkcyjnych. Kolekcje zagraniczne w Holandii i Czechach: Blemonte Arboretum, Wageningen; Trompenburg Arboretum, Rotterdam; Arboretum w Pruhonicach; Arboretum Novy Dvur, Opava; Ogród Botaniczny Praga-Troja.

Podstawą oceny były poszczególne cechy danej odmiany, jak np. barwa i obfitość kwiatów, owoców, zdrowotność liści, pokrój korony i inne. Poszczególным cechom przypisywano odpowiednią liczbę, według poniższej skali punktowej.

Barwa kwiatów: białe – 1 pkt; różowe – 2 pkt; czerwone, purpurowe – 3 pkt; gdy kwiaty są pełne lub półpełne dodawany jest 1 pkt, gdy kwitnienie jest mało obfite odejmowany jest 1 pkt.

Barwa owoców: zielone – 1 pkt; żółte – 2 pkt; pomarańczowe lub czerwone – 3 pkt.

Obfitość owocowania: słabe – 0 pkt; umiarkowane – 1 pkt; obfite – 2 pkt; gdy owoce są trwałe dodawany jest 1 pkt; gdy owoce są wyjątkowo trwałe (utrzymują się do XII-I przy łagodnej zimie) dodawane są 2 pkt, gdy odmiana owocuje przemiennie odejmowany jest 1 pkt.

Ulistnienie: zielone – 1 pkt; czerwone 2 pkt; gdy liście przebarwiają się jesienią na żółto lub czerwono dodawany jest 1 pkt.

Odporność na parcha jabłoni: wrażliwa – 0 pkt; podatna – 1 pkt; odporna – 2 pkt; bardzo odporna – 3 pkt.

Pokrój korony: kulisty, kulisto-splaszczony, owalny – 1 pkt; kolumnowy, wazonowy – 2 pkt; zwisły – 3 pkt; jeżeli pokrój nie zasługuje na wyróżnienie odejmowany jest 1 pkt.

Skala oceny dotycząca barwy kwiatów i owoców czy pokroju drzewa wynika z badań dotyczących atrakcyjności roślin ozdobnych dla kupujących. Krzewy lub drzewa o kwiatach różowych lub czerwonych były chętniej kupowane niż odmiany (tego samego gatunku) kwitnące na biało, nawet jeśli te ostatnie kosztowały mniej (Marosz 2003). Cechę odporności drzew na parcha należy rozpatrywać w sposób ogólny, a nie z perspektywy jednego czy dwóch sezonów. Często trafiają się lata wyjątkowo sprzyjające rozwojowi choroby, tak że nawet odmiany powszechnie uznawane za odporne również są porażone, jednak nigdy nie w takim stopniu jak odmiany podatne na parcha jabłoni.

Uwaga: przy większości odmian podawana jest data hodowli, data wprowadzenia do uprawy lub data pierwszego opisu. Jej brak oznacza, iż nie można bardziej precyzyjnie określić tego okresu. Daty zamieszczane są w celach orientacyjnych i mówią choćby o tym, które z odmian są nowsze, a które uprawiane są już od dawna lub znikają z uprawy.

WYNIKI I DYSKUSJA

Wartość dekoracyjna. Najwyższa ocena wyniosła 15 punktów i uzyskały ją tylko 3 odmiany spośród 176 zamieszczonych w tabeli 1. i notowanych w wymienionych wcześniej kolekcjach, są to: ‘Molten Lawa’, ‘Red Swan’ i ‘Starburst’. Odmiany te wyróżniają się obfitym kwitnieniem, zazwyczaj w atrakcyjnej różowej lub czerwonej barwie, dość obficie owocują i mają trwałe owoce. Dwie pierwsze mają atrakcyjny zwisy pokrój, a odmiana Starburst wyróżnia się pokrojem kolumnowym, wzniesionym. Na uwagę pod względem cech dekoracyjnych zasługuje także 9 odmian z liczbą punktów 14, takie jak ‘Centurion’, ‘Color Prade’, ‘Coral Cascade’, ‘Cranberry Lace’, ‘Indian Magic’, ‘Kelsey’, ‘Prairiefire’ i ‘Royal Beauty’. Odmiany te wyróżniają się obfitym kwitnieniem w atrakcyjnej ciemnoróżowej lub czerwonej barwie, obficie owocują i mają trwałe owoce, większość z nich (nie wszystkie jednakowo) są odporne na choroby liści (Smith i Treaster 1987; Marosz 2001; Draper i in. 2004). Najniższa ocena wynosi 5 punktów i została przypisana jednej odmianie Spring Snow, która kwitnie bardzo obficie i corocznie, ale na tak niską ocenę złożył się fakt, iż jest to forma praktycznie sterylna (Fiala 1994), nie uzyskała oceny za barwę owoców i owocowanie. Jest też dość odporna na choroby liści (Smith i Treaster 1987). Trzy inne odmiany o liczbie punktów 7: American Beauty, Prince Georges, Purple Wave, uzyskały niską ocenę z uwagi na bardzo nieliczne owoce oraz niską odporność drzew na parcha jabłoni (Smith i Treaster 1985, 1987).

Odmiana Darthmouth jako jedna z najstarszych, w uprawie znana już od 1883 roku (Fiala 1994), jest przykładem odmian, które całkiem znikają z uprawy, a wymieniane są jeszcze w spisach odmian lub monografiach. Jediną cechą zasługującą na wyróżnienie u tej formy są ogromne białe kwiaty średnicy do 5-6 cm. Wiek, od roku hodowli do chwili obecnej, nie zawsze jest wyznacznikiem popularności danej odmiany. Przykładem jest niezwykle ceniona w uprawie i produkcji szkółkarskiej odmiana Eleyi, znana już od ponad 100 lat, ciągle masowo uprawiana i rozmnażana w szkółkach, mimo dość dużej podatności na parcha jabłoni.

Wartość użytkowa. Odnosi się przede wszystkim do jadalnych owoców przydatnych do konsumpcji bezpośredniej lub po przetworzeniu. Owoce 12 odmian spośród prezentowanych w tabeli 1. mogą mieć takie

zastosowanie. Coraz większego znaczenia, jeśli chodzi o wartości użytkowe nabiera możliwość wykorzystania pędów z owocami we florystyce. Duże znaczenie mają tu odmiany o obfitym owocowaniu i drobnych jabłkach o intensywnej barwie żółtej, pomarańczowej lub czerwonej (Marosz 2007).

Przydatność do nasadzeń miejskich. Odmiany o liczbie punktów 10 i poniżej (69 odmian z pośród prezentowanych w tabeli 1.) należy uznać za nieprzydatne do uprawy w nasadzeniach miejskich, choć niektóre z nich mogą się wyróżniać wartościami pojedynczymi cechami. Drzewa takie mogą być sadzone w kolekcjach arboretów zasobów genowych, celem zachowania różnorodności genetycznej lub wykorzystania w celach hodowlanych, niektóre w ogrodach przydomowych. Odmiany o sumie punktów 11-12 (69 odmian) zasługują na szczególną uwagę w uprawie amatorskiej, są to zazwyczaj formy o atrakcyjnych kwiatach i owocach oraz dostatecznie odporne na choroby liści. Mogą być sadzone w ogrodach przydomowych. W terenach miejskich znajdują zastosowanie przede wszystkim w parkach i zieleni osiedlowej. Odmiany o sumie punktów 13 i wyższej (37 odmian spośród prezentowanych w tabeli 1.) można polecać bez zastrzeżeń do uprawy w ogrodach przydomowych. Większość z nich nadaje się do obsadzania ulic w miastach, a do takich nasadzeń wymagania względem drzew są szczególnie duże – przede wszystkim dotyczą zdrowotności, ale także odpowiedniej siły wzrostu, kształtu korony, dalej zaś obfitego kwitnienia i owocowania oraz trwałości owoców. Niektóre odmiany, mimo iż kwitną obficie i są odporne na parcha, a także utrzymują ulistnienie do późnej jesieni są mało przydatne do sadzenia przy ulicach z uwagi na bardzo słaby wzrost, np. *M. toringo* ‘Tina’. Przy drogach nie należy również sadzić jabłoni o pokroju zwisłym (‘Coral Cascade’, ‘Molten Lava’, ‘Pagoda’, ‘Pink Cascade’, ‘Red Jewel, i inne). Zarówno formy karłowe, jak i zwisłe są szczególnie cenne w nasadzeniach parkowych i osiedlowych oraz w ogrodach przydomowych. Do sadzenia przy ulicach bardzo przydatne są drzewa o pokroju kolumnowym, kulistym lub owalnym, a w bliskim sąsiedztwie ulic poleca się dodatkowo sadzić drzewa owocujące słabo (np. ‘Van Eseltine’) lub te o trwałych owocach.

Tabela 1

Ocena wartości dekoracyjnych odmian jabłoni ozdobnych – Evaluation of the decorative value of crabapples

Odmiana Cultivar	Odmiany notowane w: Cultivars rated in:	Barwa kwiatów Flower colour	Barwa owoców Fruit colour	Obfitość owoców Abundance of fruit	Barwa liści Leaf colour	Podatność na parcha Susceptibility to apple scab	Pokrój korony Crown habit	Suma punktów Total points
Adams 1947	Kórnik	2	3	2+1	1	3	1	13
Adirondack 1987	szkółki ozdobne	1	3	2	1	3	2	12
Albright 1967	Wageningen	2	3	2	1	2	1	11
Aldenhamensis 1920	Kórnik, Rogów	3	3	2	2	1	1	12
Aldenham Purple 1920	Kórnik, Wageningen	3	3	1	2	1	1	11
Alexis 1919	Pruhonice	1	3	1	1	2	1	9
Almey 1945	Kórnik	2	3	1	2	0	1	9
Aloise 1960	Kórnik	2	3	1	1	0	3	10
Amarant	Kórnik	3	3	1	2	1	1	11
Amberina 1981	Wageningen	1	3	2+2	1	0	1	
American Beauty 1970	szkółki ozdobne, Wageningen	3+1	0 – brak	0	2	0	1	7
Amisk 1920	Kórnik	2	3	1	1	2	1	10
Angel Choir 1962	Wageningen	1+1	3	1	1	2	1	10
Arrow 1920	Wageningen	3	3	1	1	0	2	10
Autumn Glory 1968	Rotterdam	1	3	2+1	1+1	3	1	13
Autumn Treasure 1975	Wageningen	1	2	2	1	3	3	12
Barbara Ann 1953	Pruhonice	3+1	3	1	1	1	1	11
Baskatong 1950	Wageningen	3	3	2	2	2	1	13
Blanche Ames 1939	Kórnik	1+1	2	2	1	3	1	11
Behrens	Kórnik	2	3	1	1	3	1	11
Bob White 1976	Wageningen	1	2	2+2	1	0	1	9
Bonfire 1976	Novy Dvor	1	3	2+2	1	2	1	12
BRANDYWINE (Branzam) 1980	szkółki ozdobne	2+1	3	0	1	2	1	11
Burgandy 1980	szkółki ozdobne	3	3	1	1	2	2	12
Callaway 1970	Wageningen	2	3	2	1	3	1	11
Camelot	Wageningen	2	3	1	2	2	1	11
Candied Apple	Wageningen	2	3	1+2	1	2	3	13

Candy Pink 1970	Pruhonice	2	2	1+1	1	2	1	10
Cardinal	Pruhonice	3	0 brak!	0	2	2	1	8
Carnival 1978	Wageningen	1	2	2+2	1	2	1	11
CENTURION (Centzam) 1978	szkółki ozdobne	3	3	2+1	1	2	2	14
Cheal's Crimson 1919	Skierniewice	1	3	2+1	1	2	1	11
Cheals Golden Gem 1929	Skierniewice	1	2	2	1	2	1	9
Cheal's Weeping	Kórnik, Skierniewice	3-1	3	0	1	2	3	11
Chilko 1920	Wageningen	3	3	1	1	2	1	11
Chestnut	Skierniewice	1	3	1	1	2	1	9
CINDERELLA (Cinzam) 1991	szkółki ozdobne	1	2	2+1	1	3	1	11
COCCINELLA (Courtarou) (po 1990)	szkółki ozdobne	3	3	2	1	2	1	12
Color Parade 1976	Pruhonice	1	3	2+1	1	3	3	14
Coral Cascade 1967	Wageningen	1	3	2+2	1	2	3	14
CORALBURST (Coralcole) 1968	Wageningen	2+1	3	0	1	2	1	10
Cotton Candy 1979	Wageningen	2+1	2	1	1	2	1	10
Cranbery Lace 1989	Wageningen	3+1	3	1	2	2	2	14
Crimson Spire	Wageningen	2	3	1	1	2	1	10
Crittenden	Wageningen	2	3	2+2	1	2	1	13
Darthmouth 1883	Wageningen	1	2	2	1	1	1	8
David 1957	Wageningen	2	3	2+1	1	2	1	12
Dolgo 1897	Skierniewice	1	3	2	1	3	1	11
Donald Wyman 1970	Wageningen	1	3	2+1	1	2	1	11
Dorothea 1943	Pruhonice	3+1	2	1	1	1	1	10
Doubloons 1988	Wageningen	1+1	2	1	1	2	1	9
Edna Mullins	Pruhonice	1+1	3	1	1	2	1	10
Eleyi 1904	szkółki ozdobne	3	3	1	2	1	1	11
Ellen Gerhart 1955	Wageningen	2+1	3	1+1	1	2	1	12
Evelyn 1939	Pruhonice	2	2	1	2	1	1	9
Exalibur	Pruhonice	1	2	1	1	2	1	8
Fairy Fire 1986	Wageningen	1	3	2+1	1	3	1	12
Fireburst 1975	Wageningen	1	3	2+2	1	2	1	12
Firedance 1969	Wageningen	1	3	2	1	2	3	12
Flame 1920	Kórnik	1	3	1	1	0	1	7
Fontana	Pruhonice	2	2	1	1	2	3	11
Fountain 1950	Pruhonice	1	3	1	1	2	3	11

Fox Fire	Wageningen	1	3	2	1	2	1	9
Frau Luise Dittmann 1909	Skierniewice	2+1	1	0	1	2	1	8
Fryderyk Chopin 1965	Żelazowa Wola	2	3	1	2	0	1	9
Garnet 1942	Wageningen	1	3	2+2	1	2	1	10
Gibbs Golden Gage 1923	Wageningen	1	2	1+1	1	2	1	10
Golden Galaxy	Pruhonice	1	2	2+1	1	2	1	10
Golden Gem	szkółki ozdobne	1	2	2+2	1	2	1	11
Golden Hornet 1949	szkółki ozdobne	1	2	2+2	1	2	1	11
Golden Spires 1971	Wageningen	1	2	2	1	3	1	10
Goldilocks 1976	Wageningen	1	2	2+1	1	2	3	12
Gorgeous 1925	Kórnik	1	3	2+1	2	3	1	13
HARVEST GOLD (Hargozam) 1987	szkółki ozdobne	1	2	2+2	1	3	2	13
Henry F. Dupont 1946	Wageningen	3	3	1	2	1	1	11
Henry Kohankie 1965	Kórnik	2	3	1+1	2	2	1	12
Hillierii 1928	Pruhonice	2	2	1	1	2	1	9
Hopa 1920	szkółki ozdobne	2	3	1	1	2	1	10
Hoser 1930	szkółki ozdobne	2	3	2	2	0	1	10
Indian Magic 1978	Wageningen	3	3	2+1	2	2	1	14
Indian Summer 1978	Wageningen	3	3	2	1+1	2	1	13
Ivanhoe	Wageningen	3	3	1	2	1	1	11
Jadwiga	Skierniewice, Kraków	2	3	1	1	0	1	8
Jay Darling 1950	Wageningen	3	3	2	2	0	1	11
Jewelberry 1985	Wageningen	2	3	2+1	1	2	1	12
John Downie 1891	szkółki ozdobne	1	3	2	1	3	1	11
Justyna 1965	Żelazowa Wola	2	2	1	1	1	1	8
Katherine 1928	Kórnik	2+1	2	1	1	1	1	9
Kelsey 1969	szkółki ozdobne	3+1	3	2+1	2	1	1	14
Kingsmere 1920	Kórnik	3	3	1	1	1	1	10
Kobendza 1930	Warszawa	3	3	2	2	1	1	12
Lady Northcliffe 1929	Skierniewice	1	2	2	1	3	1	10
Lemonei 1922	Skierniewice	3	3	0	2	0	1	9
Liset 1938	Wageningen	3	3	1+1	2	2	1	13
Makamik 1921	Wageningen	2	3	1+1	2	3	1	13
Makowiecki 1930	Warszawa	3	3	2	1	2	1	12
Marshall Oyama 1930	Skierniewice	1	3	1	1	2	1	9

Mary Potter 1939	Skierniewice	1	3	2	1	2	3	12
Matador 1974	Wageningen	1	2	1+1	1	2	1	9
Mollie Ann 1978	Wageningen	1	2	2	1	2	3	11
Molten Lava 1980	Paraga	1	3	2+2	1+1	2	3	15
Nicoline	szkółki ozdobne	3	3	2	1	2	1	12
Ola 1981	Skierniewice	2	3	2+1	2	1	1	12
Ołtarzew	Skierniewice	1	2	1	1	3	1	9
Omiston Roy	Pruhonice	2	3	2+1	1	2	1	12
Orange Crush 1983	Wageningen	3	3	2+1	1	2	1	13
Pagoda 1970	Pruhonice	1	3	2+1	1	2	3	13
Park Centre 1985	Wageningen	1	2	2	1	3	2	11
PERPETU (Evereste)	Skierniewice	1	3	2+2	1	3	1	13
Peter Pan 1955	Wageningen	1	3	2+2	1	3	1	12
Pink Cascade 1920	Wageningen	2	3	1	2	2	3	13
Pink Down	Novy Dvor	2	3	2	1	2	2	12
Pink Pearl	Wageningen	2	1	1	2	2	1	9
Pink Perfection	Wageningen	2+1	2	0	2	0	1	8
Pink Princess	Rotterdam	2	3	1+1	2	2	1	12
Pink Spires	Wageningen	3	3	1+1	2	1	1	12
POM'ZAI (Coutabri)	szkółki ozdobne	1	3	2+2	1	3	1	13
Prairie Maid 1956	Wageningen	2	3	1	1	2	1	10
Prairifire 1982	Wageningen	3	3	1	2+1	3	1	14
Prince Georges	Wageningen	2+1	0	0	1	3	1	7
Professor Sprenger 1950	Skierniewice	1	3	2+1	1+1	3	1	13
Profusion 1938	szkółki ozdobne	3	3	1+1	2	2	1	13
Purple Prince 1970	Wageningen	3	3	1	2	2	1	11
Purple Wave 1951	Wageningen	3-1	3	0	2	0	0	7
Radiant 1940	Praga	3	3	1+1	2	2	1	13
Ralph Shay	Wageningen	1	3	2	1	2	1	10
Red Baron	Wageningen	3	3	1	2	2	1	12
Redbird 1974	Wageningen	1	3	1+1	1	2	1	10
Red Jade 1935	szkółki ozdobne	1	3	2	1	1	3	11
RED JEWEL (Jewelcole)1972	szkółki ozdobne	1	3	2+1	1	2	3	13
RED OBELISK (D.V.P. Obel)	szkółki ozdobne	2	3	2	2	2	2	13
Red Peacock 1969	Wageningen	2	3	1+1	1	2	3	13
Red Sentinel	szkółki ozdobne	2	3	2+2	1	2	1	13
Red Silver 1928	Wageningen	3	3	1+2	1+1	0	1	12
Red Splendor 1948	Pruhonice	2	3	1+1	2	2	1	12
Red Swan 1967	Wageningen	2	3	1+2	1+1	2	3	15
Red Tip 1919	Skierniewice	2	1	1	1+2	2	1	10
Rescue 1936	Wageningen	1	3	1	1	2	1	9

Robinson	Wageningen	3	3	1+1	2	1	1	12
Rockii	Pruhonice	1	3	1	1	2	1	8
Rogów 1968	Rogów	2	3	0	2	0	3	10
Royal Beauty	szkółki ozdobne	3	3	1+1	2	1	3	14
Royal Fontaine	Wageningen	3	3	1	2	1	3	13
Royal Ruby 1971	Wageningen	3+1	3	0	1	0	1	9
Royal Splendour 1975	Wageningen	1	3	2+1	1	2	3	13
Royalty 1958	szkółki ozdobne	3	3	0	2	0	1	9
Rudolph 1954	Skierniewice	2	3	1+1	2	1	1	11
Satin Cloud 1970	Wageningen	1	2	1	1+2	2	1	10
Selkirk 1962	Wageningen	1	3	2+1	2	2	1	12
Shaker's Gold 1960	Wageningen	1	2	2+2	1	2	1	11
Silver Moon 1968	Wageningen	1	3	1+1	1	2	2	11
Simcoe 1928	Wageningen	3	3	1	1	2	1	11
Sisipuk 1920	Wageningen	2	3	2	1	2	1	11
Snowcloud	szkółki ozdobne	1+1	2	1	1	1	1	8
Snowdrift 1965	Pruhonice	1	2	1	1+1	2	1	9
Snow Magic 1975	Praga	1	3	1	1	1	2	9
Spring Beauty 1988	szkółki ozdobne	1+1	3	1	1	3	3	13
Spring Snow 1967	Wageningen	1	0	0	1	2	1	5
Spring Song 1979	Pruhonice	1	3	2	1	3	1	10
Starburst 1987	Wageningen	2+1	3	3	2	2	2	15
Strathmore 1949	Wageningen	3	3	1	2	0	2	11
Strawberry Parfait 1970	Wageningen	2	2	2+1	1	2	2	12
Sugar Tyme 1967	Wageningen	1	3	2+1	1	2	1	11
Szafer 1930	Kraków	2	3	1	2	1	1	10
Tanner 1931	Wageningen	1	3	1	1	1	1	8
Timiskaming 1920	Wageningen	2	3	1	1	2	1	10
Trail 1904	Kórnik	1	2	2	1	2	1	9
Van Eseltine 1942	szkółki ozdobne	2+1	2	1	1	3	2	12
Vanguard 1940	Wageningen	3	3	2	1	1	1	11
Veitch's Scarlet 1905	Kórnik	1	3	2	1	2	2	11
Velvet Pillar	Wageningen	2	3	1	2	0	2	10
Victorian	Wageningen	1+1	2	1	1	1	2	9
White Angel 1947	Pruhonice	1	3	2+2	1	2	1	11
White Cascade 1974	Wageningen	1	2	2+1	1	1	3	10
Wierdak 1930	Kórnik	2	3	0	1	1	1	8
Winter Gold 1947	Skierniewice	1	2	2+1	1	2	1	10
Zofia 1930	Kórnik	3	3	1	2	1	1	11

Drzewa owocujące obficie, których owoce masowo opadają we wrzeźniu lub październiku, posadzone blisko jezdni lub chodników powodują jej zaśmiecanie i dodatkowe utrudnienia w ruchu. Brak owoców u jabłoni ozdobnych sadzonych przy drogach uznać można nawet za zaletę (np. 'Spring Snow'). O tym, czy dana odmiana może być szeroko polecana do uprawy w Polsce, decyduje również jej dostępność na rynku, a więc czy była lub jest notowana w produkcji lub w kolekcjach (tab. 1). Choć dzisiaj w dobie intensywnej i szybkiej wymiany roślin na świecie jest to czynnik raczej drugorzędny. Większość prezentowanych w tabeli 1. odmian pochodzi z USA i w Polsce nie są jeszcze rozpowszechnione ani w kolekcjach ani w produkcji szkółkarskiej. Nasze szkółki roślin ozdobnych oferują dużą liczbę odmian z rodzaju *Malus* sp. Rozszerzanie tej oferty z punktu widzenia szkółkarza nie jest łatwe, ani nawet celowe, głównie z powodu małych różnic pomiędzy poszczególnymi odmianami. Przyszłość w pozyskiwaniu nowych ciekawych odmian jabłoni ozdobnych leży w rozwoju hodowli odmian tetra- i oktoploidalnych, które oprócz wielu korzystnych cech charakteryzują się wysoką (niemal całkowitą) odpornością na choroby liści, a dodatkowo jesienią ich liście ładnie się przebarwiają.

PODSUMOWANIE

Poznanie i zestawienie cech dekoracyjnych licznych odmian jabłoni ozdobnych jest bardzo pomocne przy ich wykorzystaniu w różnorodnych nasadzeniach, a także w podejmowaniu decyzji produkcyjnych w szkółce, które odmiany warto rozmnażać. Barwa, obfitość kwiatów i owoców to cechy decydujące o popularności danej odmiany w uprawie. Natomiast o przydatności do nasadzeń miejskich oprócz wspomnianych cech ważne są: odpowiedni kształt korony, siła wzrostu, odporność na choroby, trwałość owoców. Odmiany, które w ocenie uzyskały liczbę punktów 10 i mniej nie powinny być polecane do uprawy, głównie z uwagi na małą odporność na parcha oraz niektóre inne słabe cechy, np. mała ilość owoców, słaba ich trwałość itp. Jednak mimo tych wad, niektóre z odmian są nadal powszechnie uprawiane i rozmnażane w szkółkach, np. 'Almey', 'Hopa', 'Eley' i inne. Nieliczne polskie odmiany jabłoni ozdobnych na tle zagranicznych nie prezentują się najlepiej, aż 7 z nich (spośród 11)

znalazło się w grupie odmian najsłabszych (10 punktów i mniej). Trzy z nich, 'Kobendza', 'Makowiecki' i 'Ola' uzyskały 12 punktów, nieco słabej oceniona została 'Zofia', obecnie praktycznie nie uprawiana, a można ją wprowadzić do uprawy, choćby zamiast takiej odmiany, jak Fryderyk Chopin, która mimo dużej podatności na parcha jest w szkółkach spotykana.

LITERATURA

- B u g a ł a W., S t r a u s H. 1980. Jabłonie ozdobne w arboretum Kórnickim i dotychczasowe wyniki ich uprawy. Arboretum Kórnickie 25: 85-115.
- D r a p e r E.A., C h a t f i e l d J.A., H e r m s D.A., C o c h r a n K.D. 2004. Apple scab on crabapple at Secrest Arboretum. Ornament. Plants Ann. Rep. Res. Rev. Ohio State University.
- F i a l a J.L. 1994. Flowering crabapples. Timber Press, Portland, Oregon.
- G o s z c z y ń s k i W. 1998. Parch jabłoni, biologia, epidemiologia, zwalczanie. Wydawnictwo Agrosan S.C., Sandomierz.
- J o n g P.C. de. 1996. *Malus* – Sierappels. Dendroflora 33: 80-110
- L o m b a r t s P. 1984. *Malus*. Dendroflora 21: 39-62.
- M a r o s z A. 1999. Charakterystyka owoców gatunków i odmian jabłoni ozdobnych. Rocznik Dendrologiczny 47: 139-153.
- M a r o s z A. 2001. Ocena podatności 16 odmian jabłoni ozdobnych na *Venturia inaequalis* i ich wartość dekoracyjna. Mat. VII Nauk. Konf. Szkółkarskiej. Skierniewice 17-18 maja, 129-136.
- M a r o s z A. 2003. Sprzedaż szkółkarskich roślin ozdobnych w centralnej Polsce. Rośliny Ozdobne – Ogrodnictwo, 2: 32-33.
- M a r o s z A. 2007 Charakterystyka owoców gatunków i odmian jabłoni ozdobnych – część III. Rocznik Dendrologiczny: 113-127.
- S m i t h E. M. 1983. Evaluation of flowering crabapple susceptibility to apple scab in Ohio – 1982. Ornamental Plants, a Summery of Research. January, The Ohio State University, 47-50.
- S m i t h E.M., T r e a s t e r S.A. 1985. Evaluation of flowering crabapple susceptibility to apple scab in Ohio – 1984. Ornamental Plants, a Summery of Research. January, The Ohio State University, 19-22.
- S m i t h E.M., T r e a s t e r S.A. 1987. Evaluation of flowering crabapple susceptibility to apple scab in Ohio – 1986. Ornamental Plants, a Summery of Research. January, The Ohio State University, 3-7.